

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Iz deželne zbornice kranjskega.

Deželni zbor kranjski. (Konec iz
desete seje 13. t. m.) Dr. Razlag, kte-
remu je že dalje časa jeza v prsih vrela, se
vstavi prav na vladno stran in se kaže še bolj
vladnega, kakor je vlada sama. Tudi njega je
menda interpelacija bodla, zato je ni podpisal.
On pravi, da bi se ljudje ne bili pritoževali
zoper previsoke tarife, ako bi jih „Novice“ in
„Slovenec“ ne bila dregala, neodvisni „Slov.
Narod“ tega ni storil. Interpelacija govori tudi
o tujcih, kateri po odstopu g. Pajka našo
deželo pregledujejo in cenijo.

Njemu (Razlagu) pa se zdi, da v Avstriji
ni nobeden Avstrijanec tujec. (Smeh na desnici,
priznanje na levici). Potem se spravi na za-
smehovanje nekterih pritožeb zoper previsoko
cenitev in pridaja številkam opombe lastne
modrosti, katere zlasti pri nemškutarjih na le-
vici zbuja vedno veselost. Ko se je dr. Raz-
lag tako nekaj časa nad interpelacijo jezil in
pritoževalce, med katerimi jih je 13 iz kranj-
skega okraja, kjer je on voljen, očitno v za-
smehovanje podajal nemškutarjem, je sklenil
svoj za ljudskega poslanca gotovo škandalozni
govor s tem, da je mandat uda deželne komi-
sije za vravnanje davka odložil.

Ko je končal, se bere v obrazih poslušal-
cev in poslancev slovenske stranke splošna ne-
volja. Poslanec P. Kozler, kteremu je Apfalt-
rern za zelo vzela, da je podpisal interpela-
cijo, opomni, da po njegovih mislih ni niti na-
men interpelacije, žaliti koga, niti kdo je
žaljen po nji. Poslanec Kotnik položi svoj man-
dat namestnika v tej komisiji, vendar izreče,
da je tudi on glede interpelacije enakih misli
s poslancem g. Kozlerjem.

Dr. Costa popisuje napake, katere je za-
pazil potovaje po deželi in ogledovaje, kako
izvršujejo okrajne komisije svoja dela. Videl je,
da gre skoro večidel vse narobe, da deželni
inšpektor na ude komisij pritiska, in odstopil
je, ker ni mogel priti do prepričanja, da bi
bilo to koristno za deželo, kar se tu izdeluje.
S tem opraviči svoj izstop, kterega mu je
Apfalterrn očital, Razlaga pa zavrne zaradi
tega, ker je pritožbe zoper previsoko mero
davka v zboru javno na smeh stavil, kar ni
nikakor spodobno.

Deželni načelnik Widmann protestira zo-
per dr. Costovo misel, da vladniki kaj družega
kot svojo dolžnost polnujejo. Zato se jim
ne sme očitati, da ne delajo po pravici in
po svojem najboljšem prepričanju.

Dr. Bleiweis se obrne proti Razlagu,
kteri je rekel, da v Avstriji ni noben Avstri-
janec tujec. Ta izrek se njemu zdi, kakor če
bi on trdil: „V Sloveniji ni nobenega rene-
gata.“ (Dežman: Oho! Smeh med poslušalci,
Razlag se potuhne.) Če bi se ravnalo po Razla-

govih mislih, potem naj pade sodba potomcev
o nas na njegove rame.

Razlag se še oglasi, rekoč, da so časniki
— izvzemši „Narod“ — veliko pokvarili, ker
so tarife razglašali in ljudi k pritožbam
šuntali.

S tem je bila končana debata, v kateri je
Razlag popolnoma svoje „roge pokazal“.

Ko se je potem rešilo še poročilo finanč-
nega odseka o proračunu in računskem sklepu
zemljišno-odveznega zaklada, se je sklenila seja,
ktera se je bila pričela ob devetih zjutraj, —
ob treh popoldne.

Enajsta seja 15. t. m. Poslanec gosp.
Luka Robič, ki je prišel prvokrat v zbor,
stori obljubo.

K poročilu finančnega odseka o prora-
čunu normalno šolskega zaklada za l. 1873 in
o računskem sklepu za leto 1873. opomni po-
slanec Tavčar, da se vse občine, ki pošiljajo
svoja deca v zagorsko šolo, branijo pristopiti
k šoli v Toplicah, katero je napravila ondotna
tovarna; bojé se, da bi obstala le tako dolgo,
dokler tovarna dobro stoji. Toraj nima ta šola
pravice do normalno-šolskega zaklada. Iste
misli je posl. Toman, ki pravi, da imajo ob-
čine svojo šolo v Zagorji. Poslanec Horak temu
pritrjuje in imenuje šolo v Toplicah fabriško
šolo. —

Poročilo se potem potrdi po odsekovem
nasvetu; ravno tako poročilo tega odseka o
proračunu deželne zaklada z ozirom na nje-
gove podzaklade za l. 1875. V poročilu občin-
skega odseka glede premeščenja sedeža c. kr.
okrajne sodnije iz Planine v Logatec obžaluje
odsek, da deželnemu zboru ni bilo prilike
izreči že prej svojega mnenja v tej zadevi, ter
izreče željo, da bi se, ako se že premesti
okrajno glavarstvo, tudi okrajna sodnija v Lo-
gatec prestavila, da bi bili tako vsi c. kr. uradi
v enem kraju.

Poslanec Langer poroča v imenu šol-
skega odseka o peticiji učiteljskega shoda; ta
shod je namreč sklenil obrniti se do deželne
zbornice zahtevaje, da bi se vzela krajnim šol-
skim svetom pravica predlagati učitelje za
svoje šole, in se dala le deželnemu šolskemu
svetu, tako da bi krajni šolski sveti ne imeli
nič govoriti o nastavljanju učiteljev. Poroče-
valec Langer nasvetuje, da se ta peticija ne
usliši, ker nikakor ni opravičena.

Zopet se vname huda debata, v kateri je
nemškutarska stranka vnovič izbljuvala vse,
kar se ji je bilo po interpelacijah žolča v prsih
nabralo. Komaj je namreč dr. Bleiweis doka-
zal Dežmanu, kar je v zadnji seji o Tiroljih
trdil, da je gledé šolskih razmer ta dežela v
Avstriji prva, že se oglasi zastopnik ljubljans-
ke nemškutarske in vladniške stranke dr.
Schrey, ki komaj čaka prilike, da bi jezik bru-
sil, zoper predlog šolskega sveta. „Deželni shod

učiteljev — pravi — nam je pokazal, da je v
naši deželi še velika tema.“ Nadaljevala skuša
dokazati, da je peticija teh učiteljev opravi-
čena, ker se gode zdaj po deželi še strašne
reči, in stavi končno predlog, da bi se ta pe-
ticija oddala deželnemu odboru, naj bi na njeni
podlagi vpeljal pozvedbe ter v prihodnji sesiji
bolj natančno poročal o nji. — Ta predlog
podpira levica.

Iskro, katero je s tem dr. Schrey vrgel v
zbor, vjame dr. Costa. Res je — pravi —
kar je Schrey o učiteljskem shodu rekel, da
se je namreč pokazalo, da je v naši deželi še
marsikaj temnega, samo da ravno v nasprot-
nem obziru, kakor pa Schrey misli; učitelji so
ta dokaz na sebi izpeljali. Šolski shod, ki se
shaja na tri leta, se ima pečati le s pedago-
gičnimi vprašanji, ne pa s političnimi. Ta pe-
ticija je čisto neopravičen napad na krajne
šolske svete, kajti ni znan ne en sam slučaj,
da bi se bile nepristojnosti godile. Se ve, če
bi bilo vse res, kar „Tagblatt“ in „Schulztg.“
pišeta, potem bi imel dr. Schrey prav. Edina
opravičena pritožba zoper krajne šolske svete
je ta, da ne storé vselej tega, kar jim deželni
šolski nadzornik Pirker ukaže. V nekem kraju
krajni šolski svet ne mara nikakor učitelja,
kterega Pirker ponuja. Če pa že občine toliko
žrtvujejo za šole, se jim mora vendar pustiti pra-
vica, da si same izbirajo učitelje. Dr. Schrey
pravi, da se zdaj jemlje v službe učitelji, ki
so udom krajnega šolskega sveta po volji; kaj
bo pa potem, če bi ne imeli nič več pravice
izbirati si učiteljev? Dobivali bodo učitelje, ki
bodo Pirkerju po godu.

Deželni glavar opomni govornika, da bi
puščal osebnosti pri miru in se držal le stvari.
Dr. Costa odgovori, da o takih rečeh ni mo-
goče govoriti drugače, kakor da se osebe ime-
nujejo, potem pa nadaljuje: Minister Stremajer
je včeraj rekel, da vlada nima namena šole
naše germanizirati. Mogoče, toda naredbe mi-
nisterstva se pri nas ne spolnujejo tako, da ta
namen ne bi bil vsaj nekoliko očividni; to pa
je na vsak način pot, ki pelje do germanizi-
ranja in nastopanju te poti se moramo mi
ustavljati. Če dovolimo, da so naši učitelji od-
visni le od deželne šolskega nadzornika, po-
tem pomagamo sami šole germanizirati. Mi
nimamo nič zoper nemški jezik, naj se ga
otroci nauče; ali pri tem naj ostanejo značajni,
naj se odgojujejo v narodnem duhu in bodo
zvesti sinovi svoje matere, ne pa ponemčeni
odpadniki. (Dobro!)

Vladni zastopnik g. Hočev var hoče bra-
niti vladno in pravi, da je bil zbran pri de-
želnem učiteljskem shodu cvet (Elite) kranj-
skega učiteljstva. (Smeh). Potem vzame pod
svoj plašč Pirkerja, češ, da ravna z najstrogejšo
nepriustranostjo (smeh) in je skozi in skozi
pravičen. (Čudenje.) Da se Kranjsko po šolah
germanizira, ta trditev je popolnoma bosa

(entbehrt jeder Begründung). (Splošna veselost in smeh na desnici in med poslušalci.)

Zavoljo teh gotovo nepremišljenih besedi dr. Costa zavrne vladnega zastopnika rekoč, da je na ljubljanski realki slovenski jezik odpravljen, da je v Postojni šola nemška itd.

Vladni zastopnik: Realca ni ljudska šola (veselost in smeh), v Postojni so pa občine same prosile za nemško šolo.

Dr. Zarnik: Liberalnost zahteva, da imajo krajni šolski sveti moč izbirati si sami učitelje; če bi se jim ta moč vzela in dala se deželnemu šolskemu svetu, bi bil to centralizem, ki pa ne velja. Ako bi bil deželni šolski svet v naših rokah, bi te pritožbe danes ne bilo. Kako pa ravna Pirker s šolami in učitelji, kaže dogodba v Cirknici. Tam je prišel Pirker v šolo in ko je videl po stenah viseče slovenske zemljevide in podobe žival s slovenskim podpisom, jih je ukazal koj odpraviti in učitelju rekel, da mora učiti otroke „adirati, in subtrahirati,“ ne pa „poštovati, odštovati“. To je resnica. Ta peticija tudi ni prostovoljna, iz lastnega nagiba storjeni sklep zbranih učiteljev, ampak sklenil jo je strah, katerega imajo učitelji pred Pirkerjem. On sam (govornik) se je o tem prepričal. Ko je namreč prašal nekega učitelja, ali bodo glasovali za to, da postanejo c. kr. uradniki, mu je ta učitelj rekel, da se bodo z rokami in nogami temu ustavljali. In vendar so vsi roke vzdignili in trepetaje glasovali za ta predlog strahu pred Pirkerjem. Ta dogodba ga spominja na miši, ki so enoglasno sklenile, mački privezati zvonec na vrat; — ko pa je bilo treba izpeljati ta sklep, ni bilo nobene miši, ki bi se bila upala mački ta zvonec privezati. — Govornik pove še par izgledov pravičnosti od „Krainischer Lehrervereina“ in pravi končno: „Če pa ti učitelji, ki so pri tem društvu in so v Ljubljani zborovali, žugajo, da bodo šli iz dežele, če se ta peticija odbije, nas to nikakor ne straši, marveč mi jih bomo, ako se napravijo na pot, z vojaško godbo spremili do meje, tam pa jim bomo rekli: Vam želimo veliko srečo in prav lepo vreme! (Dobro!) (Dalje prih.)

O sedanjih Črtomirovih in Valjhunovih.

Bohinjci!

Ker vam ne morem povedati ustmeno, naj vam sporočim pismeno, kako hudo sem se pregrešil na malo Gospodnico letos, kedar sem na Bitnjah z ozirom na Bogomilo po spevu Prešernovem govoril vam o pravi naši Bogomili, ktera naj bi — Bogu od nekdaj mila — v sedanjih cerkvenih in verskih bitnjah sprosil nam srečen konec.

Nekemu „Prešernovemu čestitelju“ je po mojem govoru zbudil se v prsih hud črv, in kakor požrešna harpija je ves obupan v dopisu iz Ljubljane najprej v „Soči“ št. 40, potem v „Narodu“ št. 226 poganil mene, vendar opoganih le sam sebe, kar mi potrdili boste gotovo, kedar vam povem, kaj in kako je počenjal. Najpred se huduje nad farovškimi učenjaki, češ, da so „najsmešnejši tedaj, kedar svojim mračnajškim nazorom sedanjega časa najsvetlejših duhov na pomoč kličejo. Posebno naš Prešeren jim mora večkrat rabiti za tisto sredstvo, s katerim bi radi vso omiko in vso svobodo — „panali“; a ta vrla gospoda ne pomisli, da vselej, kedar našega pesnika čestito ime v svoja usta vzame, sama sebi najizbornejši „testimonium paupertatis“ podpiše, kajti sklicevaje se na Prešerna javno priznava, da jej je naš veliki pesnik samo po imenu znan, da pa njegovih poezij kar čisto nič ne pozna

in da posebno duha, ki jih preveja, ne umeje, ker ga umeti neče ali pa zmožna nij. Evo dokazov!“

Prvi dokaz je Prešernovemu čestitelju člankar v farovškega lista t. j. „Slovenca“ št. 112, kateri govoreč o omiki pravi: „Tudi naš Prešeren je v več pesmih, kakor „Krst pri Savici“, „Sveti Krištof“, pokazal svoje spoštovanje do krščanstva“. — „No“, zavpije na to njegov čestitelj, „zdaj je pa vsakemu malemu študentu dobro znano, da Prešeren nikoli nobene pesmi nij zapel, ki bi se „Sveti Krištof“ imenovala. Pač pa je eno zložil od ljubljanskega „Sv. Krištofa“ pod naslovom „Nebeška procesija“. Z „Nebeško procesijo“ pa Prešeren slavi krščanstvo? — kaj pa še! Ta pesem, zaradi katere hoče farovski učenjak Prešerna za klerikalca narediti, je najhujši pasquill na socialno življenje, kakoršno je bilo v Ljubljani l. 1835.“ — Da je to res, tega čestitelj Prešernov ni dokazal, in kdor „Nebeško procesijo“ (Krajin. Čbelica V. str. 20–24 l. 1848) presojuje samo ter primerja z l. 1849 v Novicah natisnjeno „Ljubljancanom!“ o hišah božjih pa hudičevih v Ljubljani ter o njihovi namembi, vidi in čuti lahko, da je oni čestitelj spisal le sebi pasquill, in da po svoje pomaga tudi on k goditvi žalostne resnice, kateri je Prešern prerok bil že l. 1835.

„Še večji ignorant“, in to odmenil je Prešernov čestitelj meni, „nego je člankar, je pa feuilletonist v farovškega lista 114. št. Ta vrli mož takoj z nadpisom „Sedanjim Črtomirovcem in Valjhunovcem“ samega sebe po zobeh udari, kajti hoteč zabavljati Črtomirovcem in Valjhuncem, id est slovenskim liberalcem, ta uboga reva ne vé, da baš koroški vojvoda Valjhun (Valdungus) je bil tisti krvolok, ki je po Kranjskem moril, ropal in požigal pod sveto zastavo, da razširja krščansko vero, kakor Prešeren tako lepo opeva: „Valjhun, sin Kajtimara, boj krvavi že dolgo bije itd.“ . . . Se vé, da je Valjhun z vero ob enem širil čez Kranjsko tudi parsko, oziroma nemško-frankovsko nadvlado, ter pot gladil poznejšemu ponemčevanju slovenskega naroda; prav tako, kakor je našim klerikalcem vera samo odeja, da pod njo sejejo mračnjaštvo in romanski papizem.“

„Glasnega smeha se pa človek komaj vzdrži, ko vidi, kako ta farovski feuilletonist ves Prešernov „Krst pri Savici“ kot resničen zgodovinski faktum pripoveduje, kako smelo trdi, da so bili Črtomir, Staroslav in Bogomila res zgodovinske osebe, da se je boj res na Ajdovskem Gradcu vršil, da je Črtomir res k bohinjskemu jezeru pobegnil itd. cum gratia in infinitum. „Tu v našem kraju je vladal Črtomir“ — pravi ta najnovejši slovenski zgodovinar iz bohinjskih Bitenj, ne pomislivši, da izvzemši prve verze „Vvoda“ si je Prešeren vso dogodbo sam pesniško izmislil, jo na slovenske verske boje 9. stoletja naslonil in v slovenske domovine najlepši kraj postavil. Po tem je pa ta farovski zgodovinar še tako predrzen, da smelo pristavi: „Tako se bere v starih bukvah zgodovinskih (Valvazor VII, 2) in v Prešernovi pesmi „Krst pri Savici“. No, zdaj pa odprimo Valvazorja na rečenem mestu. Našli bomo ondi popisane vse verske boje v naši domovini, a dogodbe, katero nam Prešeren popisuje v svojem „Krst pri Savici“, bomo zastonj iskali; o Črtomiru, Bogomili, o Staroslavu itd. v Valvazorju nij niti sledu niti tiru. Pač pa nam Valvazor opisuje boj Valjhuna z Avrelijem, Hermanom in Drogom. Ta boj se pa po Valvazorju nij vršil v Bohinji, ampak okrog Siska in Metlike. O tem boju pa kleri-

kalni zgodovinar kar čisto molči, pa se vendar na Valvazorja sklicuje; se ve, da s tem priča, da tega našega slavnega zgodovinarja samo iz Prešernove opomembe h „Krstu pri Savici“ pozna. Le temeljito, gospoda učenjaki!“

„Bogme, ko bi se pri drugem omikanem narodu predrznil časopis o največem narodnem pesniku in o njegovih pesmih take bedastoče pisati, stigmatiziran bi bil „in saecula saeculorum“ s pečatom smešnosti. A da je pri nas kaj takega mogoče, bi se moral človek močno čuditi, ko bi ne vedel, da je res, kar Stritar pravi, da „Slovenci smo potrpežljivi osli!“

Prešernov čestitelj.

Iz tega spredite že sami, da je „čestitelj Prešernov“ v „Slovenca“ št. 114–117 nadpis „Sedanjim Črtomirovcem in Valjhunovcem“ tolmačil prav, id est slovenskim liberalcem, da toraj ni brez glave, da se je pa uboga reva — hoteč zabavljati meni — udaril sam sebe baš po zobeh, kajti opisal sem Valjhuna jaz prav tako, kakor ga po Valvazorju opisuje Prešeren; opisal sem pa tudi Valjhunovce, id est klerikalce, kateri pod versko odejo sebično ravnaajo po slepi svoji glavi v neznansko krivdo pravi veri in cerkvi katoliški. Nekaj vestí čestitelj vendar ima; ni se drznil pisati, da tudi meni je vera samo odeja itd. — Da sem Prešernov „Krst pri Savici“ ves razlagal vam za dejanje zgodovinsko, to je laž; vsaj sem pričel že z besedami: Bere se . . . kakor pripoveduje nam povestnica . . . v duhovnem pomenu dá se obracati na sedanje zadeve verske in cerkvene . . . ; naposled pa sem spregovoril slovesno: Kar sem vam — največ po pesmi Prešernovi govoril danes — pripovedoval o Črtomiru in Bogomili, je li vse tako res, kdo vé, kdo nam je porok? — Vidi se, da čestitelj Prešernov ne čuti še razločka med povestnico in zgodovino, in da ga hudo bode krasne pesmi verni pomen duhovni. — Laž paje, da je Prešeren izmišljavo svojo naslonil na verske boje 9. stoletja. L. 770 . . . je čestitelju Prešernovemu, in „Soči“, in „Narodu“ 9. id est deveto stoletje! Z lažmi se Prešeren ne čestí. Le temeljito, gospoda učenjaki!

Govoril sem vam o Hermagoru in Fortunatu, o naselnikih Slovincih, o verskih učiteljih od Ogleja in Solnograda, o katerih v spevu Prešernovem ni sledú; potem o Črtomiru, Staroslavu in Bogomili, o katerih pa v Valvazorju ni tiru; govoril sem pa tudi o Triglavu, Živi, o Valjhunu, o katerih je v obeh nekaj sledú in tiru: smel sem toraj povedati vira oba, in da sem sklenil oba — Valvazorja in Prešerna — z veznikom in, to ni predrzno, temuč baš po geslu čestitelja Prešernovega: Le temeljito, gospoda učenjaki!

Kako temeljito pa ravna čestitelj? — Našli bomo v Valvazorju VII. 2 — pravi — popisane vse verske boje v naši domovini. Glasnega smeha — in infinitum — se človek — cum gratia — komaj vzdrži, kajti — spet to ni res. — Valvazor opisuje ondi pač bolj Valjhuna z Avrelijem, Hermanom in Drogom, piše čestitelj, a tudi to je laž; edini Avrelij Herman sta njemu — baš — dva junaka! Z lažmi se niti Valvazor ne čestí. Le temeljito, gospoda učenjaki! — Da sem molčal o boju okrog Siska in Metlike, mi zamerili niste, vsaj je govor že tako bil predolg, in kedar bom govoril v Metliki, čem pa o njem spregovoriti, in bode vsem prav.

Da smo Slovenci potrpežljivi, je istina, vendar nismo tolikanj, da bi pritrdili temu, kar pravi Stritar, da smo „potrpežljivi osli.“ Če hočeta Stritar pa čestitelj Prešer-

nov biti že osla potrpežljiva, na zdravje, ne bodi jima oponošeno! Z Vodnikom pa oporoka temu iz unega sveta gotovo tudi Prešern, češ, „da Slovenec za uk si prebrisane glave, pa čedne in trdne postave.“ —

Nisem teh vrstic pisal Vam, vrli Bohinjci! da bi milovali mene, temuč zato, da bistro posvélite „Sočanu“ ali „Narodcu“, kedar bi drznil se kateri oponašati Vam najnovejšega slovenskega zgodovinarja iz bohinskih Bitenj, in da priporočivši Prešernovemu čestitelju „Olikanega Slovenca“ vzdihnemo zanj k pravi Bogomili, naj izprosi mu vsaj nekaj milosti, kar izprosila jih je Prešernova Bogomila Črtomiru. Črtomir Prešernov ni bil, čestitelj Prešernov pa je oseba zgodovinska, ki bojuje boj Črtomirov brez upa zmage, in poleg njega jih je med Sloveni zgodovinskih Črtomirovcev in Valjahunovcev kot listja in trave, in baš vsled tega, mili Bože! na tleh leže Slovenstva stebri stari, v domačih šegah, vtrjene postave; v deželi Tesel parski gospodari, ječe pod težkim jarmom sini Slave; le ptujcem sreče svit se v Krajni žari, ošabno nosijo po konci glave; o kako strašna slepota je človeka, da Slovenec že mori Slovenca brata — z mečem opravljanja ter strupenega obrekovanja.

Da Črtomirovci in Valjahunovci naši vzbudijo se iz svojega spanja, ne trudijo dalj po potih temne se noči, da slovó dajo strašnim zmotam in v bridki smrti se ne pogubijo, v ta namen, dragi Bohinjci! na zgodovinskih Bitnjah pri češčeni Bogomili pomolite katerikrat, in v duhu z Vami strinjati se bode vselej pravednim Slovencem vsem, posebej pa

Vam
verno vdani
Resnicki.

V Ljubljani 15. vinotoka 1874.

Politični pregled.

V Ljubljani 16. oktbr.

Avstrijske dežele.

Deželni zbori so sklenjeni. Zadnje seje so bile skoro v vsih zborih viharne. Moravski zbor je predlog dr. Pražaka o adresi do presvitlega cesarja zavrgel, kar je vsakdo že naprej vedel. V českem so Mladočehi protestirali zoper to, da se deželni politetnični zavodi izročé državi ter so povdarjali vprašanje o praški univerzi, pa ustavoverci se za nje niso zmenili ter so sklenili, kar so hoteli.

Česki ustavoverci si na vso moč prizadevajo, da bi namesto umrlega škofa kraljevograškega vlada zopet imenovala kakega ustavoverca, naj sicer bo sposoben ali ne. Imenovalo se je že več duhovnov, med temi olomuški kanonik grof Belrupt. „Reform“ pa méni, da eden najbolj vrednih in sposobnih bi bil višehradski prošt Štulc. Pa Štulc je česki narodnjak in to je v ustavovernih očeh največa pregreha!

Pri odtvorjenju **zagrebške** univerze bo cesarja zastopal ban Mažuranič.

V **Oseku** izhajajoči list „Drau“ poroča, da so se prebivalci vasi Belobrdó z orožjem uprli in zapodili vradno komisijo, ki je hotela polje nekega človeka, Löbl po imenu, dati v najem. Gospóška je prosila, da se jej pošljejo vojaki na pomoč in je 11. t. m. tje odšel oddelek baron Sokčevičevega polka št. 78.

Vnanje države.

O zaprtji grofa **Arnima** se „Germaniji“ piše iz Vatikana: Ko so Pij IX. slišali o zaprtji nekajega pruskega poslanca pri sv. stolu, gosp. grofa Arnima, so rekli: „Glej,

glej (Ecco)! Arnim v ječi, ravno tako, kakor jaz v zaporu. Tega on ne zasluži! Ko bi mu koristilo spričalo od mene, da je tukaj dobro služil, jaz bi mu ga dal; zakaj storil je v resnici vse, kar je mogel storiti proti meni in proti cerkvi. Pošteni zgodovinarji, če bodo kdaj delali račun grofa Arnima, bodo ostri z ozirom na to, kar je storil v Rimu. Zdaj se vé, da se je on 4. septembra skoz Florencó gredé z laškimi ministri, zlasti z Lanzo, Sello in Venosto, sporazumel, da se Italija z orožjem Rima polasti. Vé se pa tudi, da je od 10. do 20. septembra v Vatikanu zagotavljal, da Lahine bodo prišli z orožjem v Rim. Ravno tako se vé, da se je on peljal v Sette Vene Cadorno silit, da naj kolikor pred mogoče, pride v Rim.

Višja sodnija trierska je pritrdila, da naj se škof trierski nemudoma izpusti iz ječe. Poznanska sodnija pa je 7 ljudi, ktere so bili prijeli o priliki, ko se je hotel Kubeczak siloma polastiti prošnje v Xionsu, obsodila v zapor od 14 dni do 3 mesecev. — Kullmannova pravda se prične 29. oktobra.

Bavarski oberstlieutenant Egloffstein, ki je pred nekaj časom pri neki pojedini napil na zdravje bavarskega kralja kot prvega vazala nemškega cesarja, je bil nenadoma v pokoj dejan. To je očiten dokaz, da bavarski kralj noče biti podložnik pruskega cesarja.

Spreobrnjenje kraljeve matere bavarske se je izvršilo 12. t. m. vpričo špirskega škofa dr. Haneberga v farni cerkvi v Waltenhofenu. Najstareja sestra kraljeve matere, prinčezinja Karol Hesijska, je bila v Hohenschwangau prišla, da bi bila visoko gospo pregovorila, naj tega ne stori, pa ni nič opravila. V protestantski občini je vsa zadeva delala veliko hrupa; mirnejši elementi so reč boljše premislili. Slišalo se je, da jih prestop Nj. veličanstva ni osupnil in da se je nadjati še več spreobrnjenj. To je tudi jasno; Bismarkova „kulturna vojska“ mnogim ljudem oči odpira, in bavarski kmetje pravijo, da je Bismark kaplan Božji, ker ljudi pokatoličuje.

Francoska vlada je vojno ladijo Orenoque poklicala iz Civitta Vecchije, in se je to povelje že izvršilo. Kdor pozna razmere na Francoskem, ni nikdar dvomil, da se bo to zgodilo. Odkar sta Napoleon III. in Bismark v ginljivem soglasji najpostavnejšega vladarja na svetu izročila njegovim sovražnikom, je imela mala francoska vojskina ladija v Civitta Vecchiji tažko še kak namen. Znabiti je to nezapopadljivi sklep božji, naj zgine tudi ta bliš slabega varstva, da svet še enkrat vidi, kako stol sv. Petra človeške pomoči ne potrebuje tako zelo, kakor si njegovi nasprotniki domišljujejo. Sicer pa je neka druga francoska ladija dobila povelje v korzikanskem ladišči biti pripravljena, če bi papež njene pomoči potreboval.

Španska vlada čedalje bolj hujska proti Francoski, ktero bi rada pripravila k vojski. Ker Serrano še Karlistom ne more kaj, je očividno, da za njegovim hrbtom stoji Bismark, ki hoče Francosko čisto vničiti. To pa bi bilo silno nevarno za druge države, zato Špansko in Bismarkovo hujskanje že preseda Angležem in Rusom. Te dni sta bila angleški princ Waleški pa ruski véliki knez Konstantin na Francoskem, ki sta imela dolge in jako prijazne pogovore z Mac Mahonom. Véliki knez Konstantin je bil od cara nenadoma poklican v Petrograd in pruski listi so trdili, da se je to zgodilo zaradi tega, da bi se ne vdeležil glediščne predstave na korist Alzascem in Lorencem. Pa ker se je vélika kneginja Marija

vdeležila te predstave in je véliki knez Konstantin v ta namen daroval 10.000 frankov, je bolj verjetno poročilo, da je šel v Petrograd k velikemu državnemu svetu, kterege se imajo vdeležiti vsi ministri.

Karlistom je neka ladija po noči 13. t. m. pripeljala 6 Kruppovih topov, 3000 Wenzelnovih pušk in 300.000 patron.

Papežu so 11. t. m. nektare žene izročile neko adresó. Pri tej priliki so papež govorili o prihodnjih volitvah ter rekli, da noben katoličan ne more sprejeti poslanstva za zbornico, ki v Rimu zboruje, in ki zahteva prisego na postave, ktere je cerkev zavrgla.

Izvirni dopisi.

Iz Trsta, 14. oktobra. — (Iz deželnega zbora. Politično društvo. Vohun-odpadnik.) — Viharna seja je bila v našem deželnem zboru 7. t. m., ko je bila zopet na dnevnem redu volilna reforma, s ktero nameravajo lahoni okolico ob zadnjo samoupravno pravico pripraviti in tako rekoč vničiti. Znano je, da je bil načrt te reforme že v eni prejšnjih sej na dnevnem redu; ali ker so se mu okolični poslanci krepko ustavljali in celó žugali, da če zbor ta načrt sprejme in ga vlada potrdi, ne bodo okoličani več pripoznali nobene odloka ali ukaza trž. magistrata, odložili so posvetovanje o njem in izročili ga odboru v daljno pretresovanje. Odbor je prvotni načrt, kateri je okoličanom jemal vsako pravico svoje zastopnike si voliti, predrugačil tako, da bi okolica imela, vsaj na videz, šest zastopnikov, kakor dozda, kateri pa se ne bi volili več po posebnih okoliških okrajih, temveč le po skupnih razredih. Po tem takem bi volil prvi razred (večidel veliki posestniki) 1. poslanca; drugi razred (skoro sami uradniki) bi volil 2; tretji razred pa 3 poslance za okolico. Samo zadnji trije bi utegnili biti pravi okoličanski zastopniki med tem, ko bi bili prvi trije gotovo voljeni iz nasprotne lahonske stranke. Temu načrtu, ki sicer okolico še pripozna kot „circondario,“*) pa jej vendar jemlje tri zastopnike, so se zopet na vso moč ustavljali vrli poslanci iz okolice gg. dr. Loser, Burgstaller, Nabergoj in Nadlišek, kakor tudi poslanca zmerne laške stranke dr. Wittmann in baron Pascottini. Zagrizena sovražnika okoličanov, brezverski jud Luzzetto in znani Hermet kot poročevalec sta skušala svoje dete opravičevati, če tudi je očevidno največa v nebo vpijoča krivica s tem storjena okolici. Prav je opomnil dr. Loser, rekoč, da bi se imelo število dosedanjih okoliških poslancev povišati, ne pa še zmanjšati ali celo odpraviti! Pa naši lahonski očetje so gluhi za glas pravice, ter so, z majhno večino, sprejeli odborov načrt.

Vendar upamo, da vlada ne bo ga potrdila, kakor je bil odločno povedal vladni komisar o prvem načrtu. Da pa naši okoličani poznajo važnost te zadeve, kaže nam to, da jih je bilo omenjeni večer lepo število pričujočih na galeriji in so govornikom, branečim okoliške pravice, močno ploskali. —

Drug dokaz zavednosti pri naših kmetih je ta, da so sami od sebe začeli snovati politično-bralno društvo za vso okolico, da se lože v edinosti ohranijo, čedalje bolj duševno izobrazijo in si materialno pomorejo. Ali komaj so to misel sprožili in se privatno le o njej

*) Trž. magistrat se v svojih pismih nekaj časa sem skrbno ogiblje besede „okolica,“ ter rabi rajši izraz „dežela“ (campagna); v tem načrtu pa celo „okraj“ (drugi okraj — secondo circondario.)

začeli pogovarjati, že so bili napadani od lahonskega lista, ali prav za prav od nekega slovenskega Judeža Iškarijota, ki se narodnjaka hlina, vedno okoli lazi, da kaj ovoha, potem pa svoj odpadniški žolč čez svoje rojake razliva po lahonskih listih. Zato, okoličani, pozor! Upamo, da novo društvo stopi zdravo na svet, da se bo moglo ohraniti, ne kakor nektera druga, ki že v začetku za strankarstvom in za drugimi napakami boleha in zato hitro pešati začno, ter sramotno poginejo. Složni bodimo, složni, bratje mili in ne vdajmo se nobeni sili!

Domače novice.

Ljubljana, 17. oktobra.

(Minister Stremajer) se pri svoji nazočnosti v Ljubljani ni kar nič pečal z deželnim šolskim nadzornikom Pirkarjem. Pravi, da je mož zavoljo tacega preziranja svoje važne osebnosti zelo poparjen, ter da se mu zdi, kakor bi minister ne maral za prevročnost ustavovernosti. Tudi je minister neki zato tako brz pobegnil iz Ljubljane ter ni čakal banketa, ker ni bil nobeden profesorjev povabljen. Iz vsega tega se vidi, da hranilnični vodja Janežič s to slovesnostjo ni bil posebno srečen.

(Deželni zbor kranjski) je imel včeraj, predno je bil končan, dve seji. V prvi, ki je trajala šest ur, je bilo sprejeto poročilo odseka za kmetijsko šolo na Dolenjskem po hudi debati, v kateri sta se posebno dva poslanca nemškutarske stranke odlikovala: baron Apfaltrern z napadom deželnega odbora, kteremu je očital zapravljivost, dr. Schrey pa s sitnostjo (stavlja nepotrebne predloge, kterih ne eden ni bil sprejet) in z dolgočasnostjo. Z večerno sejo je bil zbor sklenjen z navadnimi formalnostmi. Poročila o sejah bomo še prinesli.

(Novi koleki) razun časniških po 1 in 2 kr. se bodo s 1. januarjem 1875 vpeljali, in dosedanji zgubé z 31. januarjem 1875 svojo veljavo.

Razne reči.

— Slovanska beseda na Dunaju bode danes slovesno odprla svoje novo stanovanje v mestu, Dollhoffgasse št. 9.

— Program slavnosti odtvorjenja zagrebškega vseučilišča. Ker se bo, kakor slišimo, vdeležilo mnogo Slovencev tudi iz Ljubljane in od drugod slavnosti v Zagrebu, jim podamo tu program slovesnosti: 18. okt. slaven sprejem gostov. Zvečer slovesna predstava v gledališču. 19. okt. zjutraj budnica in strel topov, dopoldne slovesna služba božja v stolni cerkvi, potem odtvorjenje vseučilišča in inštalacija rektorja. Popoldne slovesen banket. Zvečer razsvetljenje mesta in bakljada. Po bakljadi „djački večer“. — 20. okt. popoldne slovesen koncert v narodnem gledališču. Zvečer pa ples.

— Sledeči P. T. delničarji prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani so doplačali na delnice, in sicer: po 7½% ali 15 goldinarjev na delnico: Anderlič Katarina, posestnica pri Beli cerkvi; Arko Vincencij, trgovec v Zagrebu; Balon Anton, župnik v Polzeli; Banian Daniel, trgovec v Karlovcu; Banian Stanislav, trgovec v Karlovcu; Barako Janez, trgovec v Karlovcu; Barako Konstantin, trgovec v Karlovcu; Belšak Anton, kaplan v Bistrici; Benigar Anton, vpravnik v Jelšanah; Bensa Štefan, korar stolne cerkve v Gorici; Berce Ivan, dr., odvetnik v Gradcu; Bergman Valentin, župnik pri Devici Mariji; Bizjak Jernej, župnik na Jesenicah; Bizjak Neža, zasebnica

na Jesenicah; Blagne Anton, oskrbnik v Rakovniku; Bleiweis Janez, dr., profesor v Ljubljani; Bleiweis Karol, dr., primarij v bolnišnici v Ljubljani; Bontič Janez, trgovec v Senji; Bradaška France, gim. ravnatelj v Varaždinu; Brus Andrej, oskrbnik v Ljubljani; Costa E. H. dr. odvetnik v Ljubljani; Cvetko Franc, župnik pri št. Barbari; Čibašek Anton, župnik v št. Kancijanu; Čuček Jože, dr., odvetnik pri sv. Lenartu; Čuk Leopold, župnik v Fruški; Čulek Davorin, posestnik v Središču; Demšar Janez, župnik v Bukovšici; Dercani Dominik, trgovec v Žužemberku; Dogša Jožef, posestnik v Središču; Dojkovič Dragotin, dr., profesor bogosl. v Zagrebu; Dramatično društvo v Ljubljani; Dolinar Matija, župnik v Slivnici; Doljak Jakob, dekan v Tolminu; Drogenik Janez, trgovec v Kostivnici; Durjava Jožef, vikarij v Deskli; Dvoršek Anton, župnik v št. Vidu pri Planini; Eisenhut Ludvig, inženir v Karlovcu; Erjavac Andrej, poštar v Makolah; Eržen Ivan, posestnik v Bitinjem; Eržen Helena, bivajoča v Kranju; Eržen Marija, bivajoča v Bitinjem; (Dalje prih.)

Poslano.

V št. 120 „Slovenca“ se bere nekaj čudnega, kar mene zadeva. Za cerkev sv. Ivana v Vrdeli se je napravil letos novi oltar. Da se stroški poplačajo, se je nabiral denar po Vrdeli. Ravno ko sem kosil z bratanom, pride gosp. kaplan Križman s cerkvenim ključarjem, in me čaka zunaj. Ker sem precej zvedel, zakaj da sta prišla, sem jima dal naznaniti, da moj bratan pride že k sv. Ivanu in daruje, kar se spodobi pristavši (morebiti nekaj preveč na glas, kakor je, žalibog! moja navada) opombo, kakor sem že ob drugih priložnostih opomnil gosp. fajmostru Boštjančiču, da kdor je dal cerkev zidati, naj napravi tudi vse to, kar ima v njej biti; tedaj le tržaški magistrat, kteremu gre dolžnost skrbeti tudi za okolico, in da nij treba nalašč za to okoli hoditi in po nekakem beračiti.

Da se je o tej stvari govorilo v „Cittadinu“, sem jaz kriv gotovo le zato, ker sem jo po nesreči omenil v neki družbi, in je potem, kakor se vidi, nekdo moje besede porabil, da jih je bolj obširno dal na znanje.

Le tako je, in ne drugače!

J. Godina.

Prihajajoči in odhajajoči železnični vlaki v Ljubljani.

Južna železnica.

Iz Dunaja poštni vlak ob 3. uri 4 min. popoldne.
 „ „ brzovlak „ 6. „ 8 „ zvečer.
 „ „ hitri pošt. vl. „ 2. „ 48 „ ponoči.
 „ „ zmešani vlak „ 9. „ 17 „ zvečer.
 Iz Trsta brzovlak 10. „ 31 „ zjutraj.
 „ „ poštni vlak 12. „ 57 „ opoldne.
 „ „ hitri poštni vlak 3. „ 43 „ ponoči.
 „ „ zmešani vlak 4. „ 45 „ zjutraj.
 (Brzovlaki stoje po 4 min., navadni vlaki po 10 min., zmešani po pol ure.)

Rudolfova (gorenjska) železnica.

Odhajata na dan po 2 vlaka; prvi ob 3. uri 55 min. ponoči.
 drugi „ 4. „ — „ popoldne.
 Prihajajo pa trije: ob 2. uri 30 min. popold. iz sv. Valentina.
 „ 11. „ 5 „ zjutraj „ „ „
 „ 7. „ 5 „ „ od Lesca (pa le tržne dneve t. j. ob sredah in sobotah).

Eksekutivne dražbe.

21. okt. 3. Ant. Gerone-tovo iz Hrenovic (1006 gl.) v Senožcah. — 2. M. Narobe-tovo iz Sivilj (1068 gl.) — 2. Lize Jakobin-ove iz Skrilj (798 gl.) — 2. Jan. Snoj-ovo pri sv. Jakobu (1347 gl.) — 2. Neže Tomažič-ove iz Javor (1132 gl.) vse v Ljubljani. — 1. B. Hernjak-ovo iz Bršlevice (1200 gl.) v Metliki. — 1. Ant. Pirman-ovo iz Poverš (1983 gl.) — 1. Jan. Zaveršnik-ovo iz Zakale (405 gl.) obe v Krškem. — 1. Anton Ažman-ovo iz Bistrice (2950 gl.) v Radolici. — 1. Mat. Vajnk-ovo iz Radož (1985 gl.) v Metliki. —

Telegrafične denarne cene

16. oktobra.

Papirna renta 69.75. — Srebrna renta 73.80. — 1860letno državno posojilo 107.50. — Bankine akcije 980 — Kreditne akcije 241.25. — London 109.95. — Srebro 104.—. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.84 ½.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	M e r n i k						
	Pšénice	Rži	Ječmena	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa
v Ljubljani	2.55	1.65	1.50	0.90	1.45	1.50	1.40
v Kranji	—	—	—	—	—	—	—
v Loki	2.80	1.85	—	1.10	—	2.50	2.10
v Novomestu	2.40	2.35	2.00	0.95	2.45	—	2.10
v Sodražici	3.00	—	1.70	1.00	2.40	—	1.90
v Mariboru	2.40	2.00	1.75	1.15	1.85	1.85	2.05
v Ptuj	2.35	1.85	1.50	0.90	1.75	1.25	1.50
v Celju	2.60	1.80	1.50	1.20	1.70	1.90	1.20
v Celovcu	2.44	2.16	1.66	1.06	1.70	—	—
v Trstu	2.75	—	—	1.00	2.00	—	—
v Zagrebu	2.45	1.75	1.25	0.95	2.15	—	—
v Sisku	—	—	—	—	—	—	—
v Varaždinu	2.43	1.90	1.35	1.10	1.55	2.50	1.25
na Dunaju	2.65	2.05	1.30	1.20	2.25	—	—
v Peštu	2.60	1.87	1.50	1.02	2.25	—	—
v Pragi	2.90	2.35	2.05	1.55	—	—	—
v Gradcu	2.56	2.00	—	1.16	2.35	—	—

Tržna cena:

Reči	v Ljubljani	v Novomestu	v Kranji	v Loki	v Sodražici	v Mariboru	v Celju	v Ptuj
Masla funt	0.52	0.45	—	0.50	0.50	—	—	—
Špeha „	0.50	0.42	—	—	0.48	0.44	0.46	0.38
Leče mernik	2.90	—	—	—	—	—	—	—
Krompirja „	0.95	1.00	—	1.00	0.80	1.00	1.00	0.75
Pižola „	2.90	—	—	—	2.50	—	—	—
Sena cent	1.25	1.50	1.40	1.25	0.80	1.80	1.00	2.00
Sem. detelja „	—	—	—	—	—	—	—	—
Prešiči cent	21.0	—	—	—	—	—	—	—
Govedine funt	0.30	0.26	—	—	—	0.28	0.28	0.30
Teletine „	0.32	0.30	—	—	—	0.32	0.30	0.32
Jaje za 10 kr.	5	6	—	5	6	—	—	—

V Trstu: Olje slabše po 25—27, najbolje po 42—45 gl., sladkor 29—31 gl., kava Rio 44—56. Java po 62—63 gl., rajž 9—12 gl. cent. Petrolej po 8½—9 gold. cent v sodčkah.

Najlepši, najcenejši
iz železa vlti

spominjki
(monumenti),
krizi za altarje in veliki
krizi za pokopališča,

izgotovljeni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi barvami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno pozlačeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so — kakor že čez 20 let — še vedno na zbir v velikanski množini in različnosti ter po najnižji že trdno določeni ceni, ravno tako tudi c. k. priv. z železa vlti podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u.

mešč. trgovcu z železjem in lastniku privilegije na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) nasproti vходу pokopališča

in se pošiljajo na vse kraje. Grobni napisi se izvršujejo čisto po želji p. n. naročevalcev ali z zlato pisavo ali pa z izbuknjeno vltimi in pozlačenimi črkami, kar najhitreje mogoče. Obrisi in zapisi cene se, ako jih kdo zahteva, brez odloga pošljejo.

(9—32)

